

naredila. Savoljo tega nam bodejo tudi druge rezhi — ne samo kmetijske in rokodelske — prijetne, ker namen teh noviz je kaj sa *poduk* in kaj sa *kratek zhaš* Šlovenzam povedati. Kakor smo slišali, nekatere bravze posebno po *novizah* mika; tudi tém bomo vsrezhi se prisadjali in v prihodnim letu še vezh noviga povedali. Ker bomo rasun povedi is slovenskih deshel tudi *posebne unajne prigodbe* sa prihodno na snanje dajali, sklénemo to osnanilo s tišimi besedami, s kterimi je naš flavni pevez *Vodnik* ljubljanske novize v letu 1797 sazhél:

„Je kasha savoréla,
Še terga kej nít?
Kaj sofed moj dela?
Šim prafhati št.

Al umnošti jmajo
Po svejti kej vezh?
Al drugja kej snajo,
Kò jábuka pezh?

Od tega Novize
Lublanske pov'dò;
Sa nov lejt potize
Šhe take ni b'lo.“

Jesénske misli.

Neštevilne zemlja mati
Poklonjuje nam darí
U spomladi, u poletji,
Člo do pozne jesení:
Blagodarno krilo svoje
U proletji razgernè,
Vse ustaja, vse se oživlja,
Vse oterpno se maje.
Raznopisan pèrt pregerne
Naglo vse strani svetá,
Ki se v rajskih barvah svojih
Veličavno lesketá;
Mlado cvétje nježno klico
V čistih nedrijih redí,
Ki se v leti al' jesení
V sad presladki spremeni.
V zraku, v vódi in na suhim
Tisuč bitij mergolí,
Skerbno v dnevi in u noči
Zemlja mat' za nje budí. —
Mračnost zato, — če se zmislím
Merzle zime — me obgrè,
Ktera zemljo z nje blagóstmí
V belo krilo nam zaprè;
Pa gledeč na spomlad mlado
Ki jo 'z spanja vzdigne spet,
Ki vse bitja opočila
Delat' kliče in živét',
Mislim: saj je to prirodno
V snu iskát' sgubljenó moč.
S' tihim glasam tedej rečem:
„Blaga zemlja, lahko noč!“

S.

Sakaj sim ter tje tako malo sadniga drevja sadé?

Šhé Abraham je v Barsabi veliko drevja sadil in prav je storil. Sna biti, de je, kakor judovski pismoúki mislijo, svoje verstnike obilnosti nature, in s tem vfigamogozhnosti, modrosti in dobrotljivosti boshje opominjati hotel, ali pa, de bi popotnikom hladen kraj sa pozhivati in shlahtne prigriske pripravil; morebiti v tém tudi sebi dobizhek perdobil. Kdor drevesa sadí, nima samo dobizhka in veselja; tudi sa naslédnike dobro déla, kterim dobizhke in veselje pripravlja.

Pa zhe so ravno dobizhki, ktere sadja reja prinese, tako ozhitni, se vunder še filno malo kmetovavzov vidi, ki bi s vso pridnostjo sadno drevje redili in oskerbovali.

Od kóda pa to pride?

Dostikrat se móra rezhi, de to od nekake lenobe in sanikernosti pride, ktero tudi drugo kmetovanje prizha. Kakor se zésta ne popravi, dokler ni vša rasorána; kakor se njiva ne

pléve, dokler ni vša pušta; kakor se kúpi kamnja, ternje, nepotrébna gofháva na travnikih in na njivah od léta do léta pri miru pufhajo — vse is lenóbe in sanikernosti — : tako se tudi sadno drevje ne sadí, ker se mora s nekolikim trudam saditi. Zhe bi samo od sebe rastlo, bi ga še rasti pustili, ker se pa to ne godí, so nar bolj pripravní kraji prasni.

Nekteri pa pravijo:

1. „Je št nesnam srejo sadniga drevja v zakaríti.“ — Tada se pa uzhi, prijatel! Dosti je k poduzhenju v reji sadniga drevja pisani-ga; tudi so povsod, saj nekteri skušheni redniki drevja. Kdor se vadi, bo mojster in kar je potrebno, se da kmalo nauzhiti. Tudi še v starosti je mogozhe se to uzhití, kar pri marfikterih drugih rezhéh ni tako.

2. „Pre vezh zhasa terpi, prédén mi moje drevéfa kaj obrodé.“ — Kdaj pa vunder! Zhaš pride, in sgubljen trud se obilno poplaza. Koliko zhasa se mora zhakati, predén brésovje kaj dobizhka vershe! koliko zhasa, predén vsjano borovo in smerékovo séme kaj dobizhka prinese! Šadno drevje pa še zhes malo lét sad prinese in potém vřako léto, bres de bi bilo še kadaj treba sejati in saditi. Šaj kmet tudi eno leto shitne shetve rad zhaka in kdor zhe rokodeléz biti, se 3 — 5 let pri mojstru uzhi s upanjem prihodnih dobizhkov!

3. „Pre star sim sa tó; malo dobizhka bom imel, malo sadú bom pridélal.“ — No, koliko star si le? Šhestdesét lét star zhlovek sná še smeraj upati, de bo sad vsfajeniga drevja vezh ko 10 lét vshival; 80 lét stariga sna saj veselje doletéti, de svoje drevje rasti gléda in sraven imá tudi še dobro véšt, de je tudi k pridu svojih mlajshev kaj storil. — In kdo bo pa samo na-se in na svoj dobizhek glédal! Kaj nimash otrók? — Zhe bi bili vashi spredniki tudi tako nesaupljivi in samogoltni bili, bi mi malo boršhtov in stariga drevja iméli; veliko koristnih naréd i. t. d. bi ne bilo.

4. „Jes nimam zhasa!“ — Ni ref! — nekaj zhasa ostane še smiraj, tudi zhloveku, ki imá veliko opravkov, slasti zhe je zhaš dobro odmérjen. Zhe bi kdo sam ravno ne smogel kaj oskerbéti, mu bo pa sadno drevo obilno pover-

nilo majhne potrofhke, które pri reji drevja ima. Marfikaj bi pa tudi otrozi lahko storili, kterim je tako opravilo koristno in prijetno. Kaj majhin fantizh ni sa drugo, kakor sa krave in lenobo paſti?

5. „Šadno drevje ſaditi veliko denarjev veljá.“ — Ref je, de drevéſa nekaj krajzarjev veljajo, kadar ſe prvi krat kupijo; njih ofkerbovanje je pa ſleherno léto zenejſhi, in v kratkim zhaſu ſo denarji povernjeni in védno obilnejſhi je povrazhilo. In zhe bi prva zéna drevéſ pre velika bila, ſi pa vſak v pravim zhaſu lahko drevja ſaſéje.

6. „Prevêzhkrat ſlabe létinje pridejo in zhlovek ob vſe veſelje pride.“ — Réf je, de vzhafi goſénze in pôſen mras in hudo vreme upanje podrejo; pa to ſe ne priméri vſako leto. Vſak kmetovavez, vinogradnik in vertnar je v enaki nevarnoſti, pa nobeden ne ſgubi veſelja; vſak ſe s tém toláſhi, de ſna prihodno leto dobro ſtoriti, kar je létaſhno vſélo.

7. „Drevje ſenzo déla in trava v ſen-zi ne raſte dobro.“ — Tako ſe nar vezhkrat govoriti ſliſhi; mi pa pravimo, de ni vſélej réf. Pod drevjem trava bolj raſte, poſebno v viſoko leſhézhnih vertih in na klanzihi, kjer jo prevrózhiga ſolnza varjejo in tako naredé, de ji ſuſha kmalo ne ſhkodje; drevje tudi s liſtjem, ki ſe v jeſeni obletí, ſemljo gnojí. Zhe ſe pa tudi prav dati móra, de velike drevéſa v rodovitnih vertih travi nekóliko ſhkodjejo, je pa dobizhek vunder vézhji, kakor ſguba. Drevo, pri kterim je mogozhe, de ſe 1 zent trave pod njim v letu ſgubí, pa tudi gotovo, leto na leto rajtajmo, na léto 3 mirnike ſadja obrodí. Rajtajmo pa tudi sdaj ſeno po 24 — 48 krajzarjev, 3 mirnike ſadja pa po 3 — 5 goldinarjev, je vunder 1 — 2 goldinarja dobizhka v letu, bres liſtja, ki je ſa ſteljo dobro. —

8. „Zhe ſe prevezh ſadniga drevja naſadi, je ſadje bres zéne in nihzhe ne mara ſa-nje.“ — To ſe le tako ſdi, ſkuſhnja je pa drugazhe pokasala. Doshiveli ſmo, de je ſadje dobro obrodilo, in vunder ſe je dalo ſpezhati. Zhe ſe pa tudi ſadje tako pomnóſhi, de bi ga ne bilo mogozhe ſpezhati, ſe pa móſht in jéſih is jabelk, ſliv in zhréſhenj naredí; vſako ſadje ſe da poſuſhiti in da poléti hladno in ſdravo jéd; is ſliv ſe dela dobro ſhganje, — ſlivoviza — i. t. d. Nikoli ni ſadja prevezh!

9. „Šadja prevezh pokradejo.“ — To je réf, in vidi ſe, de tatvínske roké sdaj kakol, sdaj perve pogánjke drevéſz, in sdaj veliko ſadja pokrúdejo. To je réf ſhaloſtno, pa vunder ſi marfikaj tega vbrani, kdor zhuje. Pri velizih vertih je dobro, zhe imá kdo zhuvaja, kadar je ſadje na drevéſu. Ker pa ljudjé ſadje ſavoljo tega kradejo, ker ga je premalo, ſe temu lahko pomaga, zhe ſe ſadja rêja med ljudmi raſſhirja. Kolikor ljudjé vezh ſadniga drevja ſadé, toliko

mènj bodo ſadje krádlí, ker bodo lóſhje ſaſtojn ali ſa majhne dnarje vezh ſadja dobili. Tudi ſe tatvína tako ne poſná, zhe ſe od 1000 drevéſ kaj vkrade, kakor od 100 drevéſ. Kolikor je vezh gojſdov v kakim kraji, toliko mènſje ſe poſameſnim gojſdam na leſu poſná. Vſakdo ve, de ne pri-neſe dobizhka, zhe med drugim ſadjam ena ſama njiva turſhize ſtoji, ker ptzhi in tatje le od te njive ſe paſejo. Zhe je pa polje okoli in okoli s turſhizo obſajeno, ſe tatvína ſkoraj nizh ne poſná.

10. „Jes imám ſhe doſti drevja.“ — Ker ſadne drevéſa veliko dobizhka verſhejo, jih tudi nikóli prevezh biti ne móre.

11. „Pri naſ ni kraj ſa dobro ſadje.“ — Škuſhnja uzhi, de ſhlahtno ſadje tudi tam tékne, kjér bi kdó ne miſlil. In kjer kaka ſorta ne tékne, pa druga toliko bólſj obrodí.

12. „Jeſt ne vém kjé ſadniga drevja ſa rejo dobiti.“ — V danaſhim zhaſu drevnih ſaſadiſhev (Baumschule) ne manka, is kterih ſe lahko drevéſza dobivajo. Vſak priden kmetovavez ſi bo bres velikih vtrat ſam tako rediſhe na-redil; trud ſe mu bo obilno poplažhal.

Mojſter Škáſa.

(Na dalje.)

Ako ſe po meſtih mojſtri Škáſe najdejo in ſe ſh-njimi táka godi, — o rákova maſt! — kaj bo pa ſhe le po deſhéli! Okóli po vaſéh je vezh ſbrihtnih, róžnih, bérdkih in poſhtenih rokodelzov, kteri ſe kadaj ſhe zeló meſtnih ne vſtraſhijo; pa vender ſhte vilo mojſtrov Škáſ povſod premagúje. Na deſheli ti ni treba daljezh iti, de bi vidil léno ſdelane, nápak narejene in ſkaſhene rezhi. Iſdelke boſh vidil vezhkrat is debéliga ſtorjéne, bres nikakih permér, de ſi jih ſháloſten. de tvoje ſerzé in moſhno boli. — Tukaj je tá možhno obzhótal, ſakaj? pretéſno obuválo ga je ſatiſhálo in hudó oglodálo, de naprej ne more. — Na unim tamlé viſé oblazhila kakor na drógu, kaj mu neki je? ali híra, ſe ſuſhi, bo poginil? o kratko nikar! naméril ſe je na ne-umniga krajazha ali ſhnidarja, ki nizh ne ſaſtúpi. — Tá ti britev nabrúſi, de menſje reſhe kakor popred, — uni ti ſa dobro plazhilo konja ſakóva, de ga ſhtir tjédne vezh vpRezki ne moreſh. Mojſter ti klobuk naredi; le enkrat greſh ſh-njim na deſh, in ti poſtane kakor zúnja. Sidár ſpodbije pege iſpod moſta, in móſt ſe pogreſne. Térdno pezh ti lonzhár obezha, pa trikrat jo ſakúriſh in ſhé vſa je raſkúhana. Kolár ti ſvoje poſhtenje in duſho ſaſtavi, de ti bo is uſórjeniga leſa vós napravil; na njega beſedo ſe ſanéſeſh, drashej mu ga plazhaſh in puſtiſh lepſhi okovati, pa ſa tri meſze ſe ſhpize objuſhejo in plavajo v maſilu, de, od njega ſpezhan, ſe framujeſh, jeſiſh in ſi perſiljen ga dati prekovati. Kakiga imena ſo vſi taki in enaki rokodelzi vredni? in úni, ki vam na vaſhih hiſhnih ſidóvia od ſunaj s zeglavo moko trivoglate mamke boſhje in druge ſvetnike narede, kteri s ſvojo gerdoſo memogredozhe vezh raſſhalijo, kakor omezhijo; ali kraſhki kamnarji, kteri kakor ofamóuki, na velike kamnitne kriſhe nekaj, kakor flézheno ſhábito (urha) iſreſhejo, in tó imá po-meniti? ne — tukaj ne — nam ni perpuſheno nar ſvetejſhiga imena iſrezhi! Ali niſo vſi ti mojſtri Škáſe?

Od kod pa pride, de ſo rokodelzi po deſheli takó malo prida ali malo koriſtni? Eni ſo ſamouki; od tazih je teſhko miſliti, de bi ſe bili rokodelſtva prav uzhili, ker niſo imeli priloſhnoſti vezh zhaſa glédati, kako mojſtri kako rezhi róžhno,